

VEAC NOU

Organ al Consiliului General ARLUS

ANUL XIII Nr. 48 | Vineri 6 decembrie 1957 | 4 PAGINI, 25 BANI

Mărturie

Unul din scriitorii noștri din generația mai veche a povestit odată tribulațiile pe care i le-a pricinuit primul său roman, la care lucrase timp de mai bine de un deceniu. Rînd pe rînd, editorii cărora le încredințase manuscrisul i l-au restituit, motivându-și, invariabil, refuzul prin aceea că publicul românesc nu ar manifesta, chipurile, nici un interes față de cartea românească. Scriitorul relatează și răspunsul pe care l-a primit la obiecția făcută unui editor, care deseori nu-i citise de cit primele 10 pagini din roman adugase, sentențios, că „pe deasupra, cartea e și proastă”: „Eu nu am nevoie să consum întregul butoi ca să-mi dau seama că birza e de proastă calitate”.

Povestea acum, întimplarea pare o anecdotă. Și chiar este: țace parte dintre anecdotele a căror „poantă” reușește să sugereze o anumită realitate, un anumit climat, mai bine de cit cine știe ce complicate studii sociologice.

De ce am evocat acest episod din — să-i spunem așa — viața culturală din perioada dintre cele două războaie mondiale? Pentru că unele realități apar și mai pregnant, și mai convingător prin opoziție. „Luna culturii” de pildă: parcurgînd știrile ce apar zilnic în presă, fiecare dintre noi are, neîndoiindu-se, sentimentul că asistă la un mare, la un foarte bogat în înțelesuri eveniment. Dar, adevăratele proporții ale acestui eveniment pot fi sesizate parca și mai împede raportînd realitatea prezentă la stările de lucruri de pînă mai ieri. Iată: în țara în care scriitorii și poezii se stingeau de obicei în floarea tinereții, în care tot ce era inspirație artistică, gândire avîntată, aspirație nobilă spre înălțimi era oștină să se oștiască, să fie strivită de legile de oțel ale mercantilismului burghez, în țara în care o spoliată subtil de cultură nu reușea să camufleze a-busul de beznă și obscurantism în care bibliotecile maselor — în această țară ziarul, cartea, filmul, radioul, toate bunurile spirituale care iac viața mai plină, mai bogată, mai frumoasă, mai vrednică de trăit, au devenit familiare, pe deplin accesibile, masele largi populare. (În paranteză fie spus că romanul scriitorilor despre care a fost vorba la început a fost editat după 23 August în clevea editat cu titraj de masă.)

Această gigantică și într-un tot impresionantă transformare a fost înălțată, nu a putut fi înălțată de altcineva decât de clasa muncitoare — lărgă cea mai înaltă, mai progresivă a epocii noastre.

Dintre toate revoluțiile care au zguduit, de-a lungul timpurilor, societatea omenescă, revoluția socialistă este singura care dă omului muncii nu numai pline, ci și libertate, puntea deplină de a se realiza, de a cunoaște bucuriile de esență superioară ale spiritului.

„Luna culturii” pe care o celebrăm acum mărturisește că acest adevăr a prins rădăcini adînci și rodește cu îmbelșugare și pe solul românesc.

Veac nou

Dialog între Răsărit și Apus

Acum cîva timp un om politic englez spunea că o convorbire care să dureze și chiar și un an este preferabilă unei singure zile de război atomic. Ca un om politic burghez să ajungă la concluzia la care ajunseră de mult milioane de oameni, trebuie să se fi întîmpiat ceva. Acel ceva era pe de o parte avertismentul repetat al oamenilor de știință în legătură cu consecințele războiului atomic și eoul pe care acesta l-a avut în conștiința opiniei publice. La asta se mai adaugă un fapt: Uniunea Sovietică experimentase cu succes racheta balistică intercontinentală și devenise clar că nici un colț al lumii nu mai poate fi considerat invulnerabil.

O vreme, nici excluderea posibilității discuțiilor ca metodă de rezolvare a problemelor ce există în lume. Alfabeta politică al acestor oameni începeu cu atom și se sfîrșea cu hidrogen. Ei nu discutau. Preferau să amenințe. Acum, în multe capete se petrece o transformare. Au trecut cliți ani de cînd a fost publicată în „Life” o hartă cu marile centre ale Uniunii Sovietice — chipurile — distruse de un fulgărător război atomic. Există azi funcționari americani care fac socoteli pentru cei cu nervii tari. Cite zeci de milioane de americani ar fi amenințați cu moartea în cazul unui conflict atomic? Unii gîndesc: războiul e avantajos dacă îl privești prin prisma primei bombe aruncate. Soarta războiului însă o hofărăște nu prima, ci ultima bombă.

Există din partea Uniunii Sovietice angajamente solemne de a nu ataca niciodată, pe nimeni. Angajamentul acesta a fost reînnoit nu de mult de N. S. Hrușciov în interviul acordat ziariștilor americani. Oamenii consideră drept cuvînt că dacă și partea americană și-ar lua un asemenea angajament, șansele păcii ar crește considerabil. Pentru a asigura pacea, este nevoie de eforturile conjugate ale ambelor părți. Desigur, lumea contemporană este complexă, ea nu suportă soluții simpliste, perspective unilaterale. Unora, cuvîntul comunism le produce neplăcere. Altor, noțiunea de capitalism li se pare anacronică. Există însă cuvinte care destind toate fețele, care interesează toate căminele, care deschid drum spre toate inimile. Acum doi ani și jumătate, în timpul Conferinței de la Geneva conducătorii marilor state au găsit tocmai asemenea cuvinte. Oamenii au considerat aceasta ca un început bun. Ei n-au uitat încă ceea ce au numit atunci „spiritul Genevei”. E drept că unii au încercat să înăbușe acest spirit în fumul exploziilor atomice experimentale. Dar asta n-a făcut decât ca dorința de înțelegere să devină și mai mare. Savanții au

Individ și societate

Cine urmărește sistematic presa sovietică, va fi observat desigur, cit de des revin în coloanele ei articole consacrate diverselor aspecte ale educației. Și nu este vorba numai de ziare și reviste pedagogice. În revistele literare, în presa de mare tiraj, ca și în multe alte publicații, întîlnim des teme despre educarea gustului estetic, educația juridică și îndoeșirea educația morală. Aceste articole, scriese de cunoscuți specialiști, sînt urmate de obicei de pasionate dezbateri la care participă oameni de cele mai diferite vârste și profesioni, dînd astfel discuțiilor autoritatea și semnificația unor lucruri de altitudine publică.

Fenomenu nu este desigur întimplător. Societatea sovietică acordă uriașă însemnătate problemelor de educație. Asemenea factori puternici de educație comunistă cum sînt radioul, cinematograful, teatrul, literatura beletristică consideră ca o datorie de onoare participarea la nobile lupte de formare a unui individ nou, a unor noi relații între individ și societate.

În U.R.S.S., scopul muncii educative izvorăște din cerințele unei societăți de tip nou, eliberată de exploatare. Între individ și societate nu mai există contradicțiile antagoniste din societatea capitalistă. Societatea sovietică a devenit un colectiv unitar, în care fiecare membru se simte legat de colectiv, devotat intereselor colectivelui, care sînt și ale sale, zata să le apere și la nevoie, să se sacrifice pentru aceste interese.

„În Uniunea Sovietică — spune A. S. Makarenko — nu poate exista individ în afara colectivului și de aceea nu poate să existe o soartă individuală, o cale și o fericire individuală, o pusă soartă și fericiri colectivelui”.

În acest spirit sînt educate tineretele generale, aceasta este ambiția în care crește și se dezvoltă omul sovietic. Într-un astfel de climat moral se face educația fiecărui tînar.

Societatea socialistă a ridicat problema educației pe o treaptă nouă, superioară, sarcina ei principală fiind aceea de a forma din fiecare om un membru devotat al colectivului.

Sarcina aceasta nu este deloc ușoară decât înțelegem seama de faptul că răzmaștele capitalismului rămîn în în conștiința oamenilor mult timp după ce burghesia este răsturnată de la

putere, și mai ales în condițiile în care capitalismul se mai menține încă pe o bună parte a globului.

Societatea sovietică a lichidat de mult acei factori sociali care generează crima, delictul, fărâdelegile.

Iată de ce orice infracțiune gravă, mai ales atunci cînd este săvîrșită de un tînar, este privită în Uniunea Sovietică ca o întimplare excepțională, care trebuie să atragă atenția întregii societăți, nu numai a organelor judecătorești.

Într-un articol din „Literaturnaia gazeta”, intitulat „Despre educația juridică”, un cunoscut criminolog sovietic, L. Șeinin, constată că în U.R.S.S. a dispărut o întreagă categorie de infracțiuni. Crimele profesionale sînt aproape lichidate, cetățenii sovietici își pot cu greu imagina existența asociațiilor de bandiți, a falsificatorilor de monede, a comercianților de narcotice, a răpitorilor de copii.

Este limpede că în astfel de condiții în U.R.S.S. noțiunea de infracțiune a căpătat alt înțeles. Dacă nu mai pbatări pe care secole de-a rîndul le-a condamnat legea, este în schimb privită ca un fenomen monstruos încălcarea regulilor conviețuirii socialiste. Jefeitura proprietății socialiste este considerată ca una din cele mai grave crime, sînt pedepsite cu asprime calomnia, scandalurile, furtul, adică tot ceea ce nu este compatibil cu noile relații care s-au statornicit între individ și societate.

În raportul prezentat la Congresul al XX-lea al P.C.U.S., N. S. Hrușciov abordează această problemă condamnd orice încălcare a regulilor de conviețuire socialistă și chemînd masele de cetățeni să-i demaște pe acei care nesocotesc principiile moralei sovietice, supunîndu-i judecării severe a opiniei publice.

Sînt deosebit de interesante și discuțiile ce se poartă în presa sovietică în jurul problemelor de comportare civilizată, de tinută, de „bon-ton”, al legăturii organice dintre caracterul manifestărilor exterioare și acela al convingerilor lăuntrice.

La redacția revistei „Smena” a sosit o scrisoare, din care reiese că doi tineri au intrat o prietenie, pentru că băiatul nu știa să se poarte civilizată, iar fata avea preocupări prea limitate. Scrisoarea a fost pusă în discuție de redacția revistei sub titlul „Frumusețea omului”. Imediat, din toate colțurile Uniunii Sovietice au sosit sute de răspunsuri-comentarii, unorii rechiziții, alții propuneri, sfaturi. Autorii lor s-au angajat în această dezbateră prilejuită de un caz care le era în fond, străin, cu conștiința că limpezesc o problemă ce interesează întreaga societate sovietică.

Și iată că acest fapt care parea să aibă un caracter cu totul personal, a dezvoltat o idee foarte importantă și anume că pentru omul sovietic, cultura înseamnă în același timp un bogat conținut spiritual și o comportare frumoasă. Numai în societatea burgheză cultura este un paravan după care se ascund ipocrizia și ignoranța.

„Socialismul — se spune în concluziunea la discuțiile prilejuite de scrisoarea — este un regim în care cetățeanul se dezvoltă armonios, multilateral,

omul trebuind să fie frumos din toate punctele de vedere. Aceasta este adevărata sa frumusețe”.

În aceeași ordine de idei, mi se pare deosebit de interesantă și semnificativă o problemă ridicată de cititori și anume aceea a editării „regurilor de purtare în societate”. Desigur, nu este vorba de „bon-ton”-ul de paradă ipocrit și formal al claselor posesante din societățile bazate pe exploatare, nu este vorba de un așa zis cod al manierelor elegante pe care-l respecta cu strictete „societatea înaltă” preocupată numai de anumite manifestări exterioare. Este vorba de comportarea corectă a unui adevărat om de cultură. Un astfel de om trebuie să știe și că în fața unei femei sau a unui bătrîn, nu te așezi pe scaun pînă nu s-au așezat ei, sau că atunci cînd faci cunoștință între doi oameni, rostești înlimburele celui mai tînar. Și, mai ales, trebuie să știe că o astfel de comportare înseamnă respect față de semenii tăi și nici de cum o obligație dezagreabilă, convențională.

În strînsă legătură cu profilul etic al omului se dezbate în aceste articole și problema înfățișării sale exterioare. Ziarul „Komsomolskaia Pravda” a purtat o adevărată campanie în acest sens.

„Cu cît este mai bogată lumea interioară a unui om, cu atît mai mult trebuie să se gîndească el la înfățișarea sa exterioară” — sună ideea de bază a acestui articol, foarte interesant tratat și exemplificat cu cazuri fabuloși elocvente.

Înfățișarea exterioară a omului este direct legată de respectul pe care îl nutrește el față de semenii săi. Articolul ilustrează această idee importantă cu un caz pe care lmi permit să-l citez, fiindcă dezvoltă o concepție de viață din ce în ce mai răspîndită în Uniunea Sovietică. Secretarul unui comitet raional de comsomol din Moscova a intrerupt o sedință fiindcă a observat clița tineri într-o tinută neconvenabilă. Întreaga adunare, nemulțumită de lipsa de respect pe care au dovedit-o astfel tinerii, a aprobat măsura luată de secretar.

Același articol observă că s-au înmulțit în ultimul timp discuțiile în cadrul organizațiilor de comsomol, cu privire la tinută, la tot ce tine de relațiile între oameni: ton, gesturi, expresii, comportare. Se discută mult și problema îmbrăcămînții. Este încurajat gustul în tinuta vestimentară, dar sînt aspru combătute exagerările, pantalonii prea strîmți, freza cu moț la băieți, rochiile cu tăieturi sau decolteuri exagerate, culorile violtoare etc. Ia fete. Chiar dacă este vorba de cazuri rare, de excepții, ele trebuie criticate. Un tînar trebuie să se poarte astfel încît să nu provoace celor din jur amărăciune sau neplăcere, să nu incomodeze sau să jignească pe cineva.

Cît de instructive sînt toate aceste discuții! Alături de multe alte măsuri, ele contribuie efectiv la formarea unui cetățean demn de societatea socialistă.

Lenormanda Benari

In-Sem-nări
DICKENS,
23 milioane exemplare
O veste publicată de curînd în presa sovietică mi-a reținut atenția și prin semnificația ei profundă, îmi îngădui să așez la loc de cinste în rîndul marilor evenimente și acțiunile menite să dezvolte prietenia între popoare și să cimenteze pacea.
Știrea este aceasta: În Uniunea Sovietică va apare în rînd timp de doi ani, pînă în 1960, o nouă ediție în treizeci de volume a romanelor și povestirilor lui Ch. Dickens. Ediția va avea un tiraj de peste 500.000 de exemplare. Cu această nouă culegere, opera lui Dickens, tradusă în 17 țări, va atinge uluitoarea cifră de 23 milioane de exemplare.
Ziarul sovietic în care a apărut această știre a publicat și o fotografie. O fotografie ce reprezintă o mulțime de oameni așezați la coadă ca să se înscrie, să se aboneze la noua ediție completă a operelor lui Charles Dickens. Fotografia n-a fost luată la Londra, ci la Moscova, la una din librăriile moscovite. Alături de oameni a fost așa de mare, încît a trebuit să se așeze cîteva măsuri și în

Radu Țulescu

Cîntec tașjik

Pe marginea unui articol

Anul ce se apropie de sfîrșit se solădează pe fărîmul artei și literaturii sovietice cu rezultate pe cit de interesante, pe alii de rodnice — în înălțimea marilor realizări în domeniul economic ca și în domeniul culturii epocale ale cîntării științifice sovietice. Articolul „Lupta pentru idealurile comuniste este înalta noastră misiune”, sînt de la A. Surkov în „Pravda” din 1 decembrie a.c. relatează un episod semnificativ care conține, implicit, și o judecată de valoare estetică: „În acele zile cînd a fost lansat primul satelit — scrie A. Surkov — mă aflam în Italia. Un literat italian mi-a mărturisit într-o convorbire că satelitul l-a îndemnat să-și revizuiască aprecierea pe care și-o făcuse despre romanul lui V. Dudintev „Nu piinea este totul”.

„Cînd l-am criticat pe Dudintev pentru romanul lui — a spus acest italian — aveam impresia că nu va este pe plac adevărul vieții în aspectele lui negative, reflectat în această carte, și că în consecință, critica voastră nu este obiectivă. Dar iată că în spațiul interplanetar a apărut satelitul sovietic artificial. Apariția lui nu corespundea clișei de puțin cu ceea ce imaginea a situației societății sovietice, a științei sovietice pe care mi-a înfățișat-o Dudintev în romanul său. Satelitul m-a făcut să mă îndoiesc de veridicitatea cărții lui Dudintev”.

Sau, o altă împrejurare concretă la care se referă autorul articolului: numeroși americani au luat poziție în presă față de aceeași carte, făcînd reproșuri lui Dudintev pentru faptul că i-a informat greșit, „i-a dezinformat”, mistificînd adevărul în legătură cu situația reală din Uniunea Sovietică. Încă o confirmare a faptului că adevărul nu poate fi falsificat la înfîni, ori cit ar dorii-o defetistișii sau răuvoitorii.

Dar articolul publicat în „Pravda” nu este o simplă angajare la discuții polemice și nici o înfățișare trecere în revistă a unor fapte mai importante sau mai puțin semnificative. „Lupta pen-

tru idealurile comuniste este înalta noastră misiune” încheie un bilanț și lansează o chemare. Bilanț — pentru că autorul, fără a epuiza într-o prezentare succintă toate problemele face o apreciere cuprinzătoare și concludentă a drumului pe care s-a dezvoltat literatura și arta sovietică în anul ce sfîrșeste. Chemare — pentru că articolul deschide limpede perspectivele de viitor pe fărîmul creației artistice din Uniunea Sovietică, în raport cu marelui program al construcției comunistului trasat de Congresul XX al P.C.U.S.

Articolul are o semnificație profund principială, avînd ca punct de plecare un important document de partid: „Pentru o strînsă legătură a literaturii și artei cu viața popularului”, apărut în paginile revistei „Kommunist” (nr. 12 din august 1957) și sintetizat o serie de articole și cuvîntări ale lui N. S. Hrușciov legate de problemele vieții ale literaturii și artei sovietice. Referindu-se la documentul amintit, A. Surkov subliniază imensul răsunet pe care acesta l-a avut în rîndurile intelectualității sovietice creoloare de valori culturale.

În rîndul său, articolul A. Surkov dezvoltă cîteva probleme esențiale pentru mersul triumfător al artei și literaturii realist-socialiste. Pe primul plan, problema rolului de conducere și îndrumare de către partid a creației artistice, ca și cel al criticii partinice constructive. Numai grija pentru readucerea pe poziții juste, sănătoase a celorlalte literatură care s-au lăsat dominați într-un fel sau altul de influențele ideologice străine face să fie reamintite cu aceeași exigență răfăcările unor elemente izolate, puține la număr și fără să afecteze cadrele de bază ale puterilor literaturii și artei.

Pentru aceștia, care fie că n-au curejuz să-și revizuiască pozițiile eronate din trecut, fie că n-au înțeles și n-au învățat nimic — spune A. Surkov — găsim răspuns în documentul de partid „Pentru o strînsă legătură a literaturii și artei cu viața popularului”. „Orice om poate greși. Trebuie să vedem ceea ce este om și să-l facem să se corecteze pe acest om și să înțeleagă și să-și lichezideze mai repede lipsurile, să-și îndrepte greșelile”. Și în continuare: „În repetale rînduri, orînduirea noastră sovietică, partidul comunist, au reasdu la viață, la o activitate intensă chiar și oameni care fuseră considerați pierduți fără speranță. În literatură și artă există destule exemple care arată că, după criti-

că, artiștii au creat mari opere de artă”.

O critică fovărășească care se sprînjină pe acest sfîl prețios nu-și va a-fînge felul și nu-și va justifica eforturile decât atunci cînd toți, și cei care au luncsat pe un teren ideologic subred, vor ajunge să înțeleagă un adevăr înconfesabil, totodată o certitudine primordiale și anume că: „noi vrem consolidarea, unirea tuturor forțelor literaturii și artei pe o bază principială și nu prin concesii și abateri de la principiile marxism-leninismului”. Sînt de asemenea deosebit de interesante și unelelele unilaterale în problema cultului personalității, interpretări care au dus la „o negare în bloc a rolului pozitiv pe care l-a avut I. V. Stalin în viața partidului și a țării noastre...”, ceea ce a făcut pe unii să pășească pe calea greșită „de a căuta în mod intenționat numele laturile negative și greșelile din istoria luptei poporului nostru pentru victoria socialismului, ignorînd succesele de însemnătate istorică mondială ale țării sovietice în construirea socialismului”.

În lumina acestor principii și deziderate, opinia publică din Uniunea Sovietică a apreciat critică pozitivă și conținutul revistelor Moskva, Teatr și Sovetskula muzică, precum și alitudinea de recuzită pînă de curînd adoptată prin cunoscuta linie a revistei Novii Mir și a almanahului Literaturnaia Moskva. Asemenea lipsuri și greșeli au fost remediate de pildă prin discutarea temeinică și neconștientă în cadrul conducerii editurii „Sovetski Pisatel” a cărții critice V. Ognev, care pune în mod fals, neprincipial, problemele dezvoltării poeziei sovietice în ultimii ani.

Supraaprecierea, fără rezerve față de greșelile reale ale activității unor oameni de teatru din trecut ca Vsevolod Meierhold și Alexandr Tairov sau a unor scriitori ca Boris Pineak, Mihail Bulgakov și Isak Babel, nu este de natură să ducă la concluzii drepte despre apărutul lor în domeniul literaturii și artei. În general, s-au dovedit a fi pernicioase și arbitrarice orice încercări de revizionism în problema realismului socialist și artei. În problema partințității literaturii și artei. Aceasta încercări condamnabile frînează liberă și multilaterală dezvoltarea a artelor, prin readucerea la viață a tot felul de curante perimate, a căror înconștință s-a dovedit în

Tamara Gana

(continuare în pag. 3-a)

Rețineți data: 15 decembrie!

O echipă numeroasă lucrează la trierea soluțiilor

În această zi, la ora 9,30 dimineața, în sala Casei prieteniei romino-sovietice din str. Batiște 14, va avea loc tragera la sorți și decernarea premiilor câștigătorilor celui de-al treilea concurs de jocuri distractive organizat de gazeta noastră.

Dumnică viitoare vom cunoaște numele celor cinci participanți la concurs, cărora sorții le vor atribui premiul special — cite o călătorie turistică la Moscova, ca și pe ceilalți câștigători.

Așa dar, pe duminică 15 decembrie, la Casa prieteniei romino-sovietice!

Petru Vintilă

ORIZONTI

Cucerirea idolului mort

recunoscut puterea sovietică ceva mai trziu decît Anglia și puțin înainte Greciei, un nou dar fals partizan al puterii sovietice, le spune autorilor: „Ce-i cu risetele astea acum, în perioada de reconstrucție?... Da, tovarășe, e de neîngăduit și rîdeți... Sătră nu poate avea hază”. Cetețeanul — spun autorii — credea că numai cîmîrî și psalmi... poți ajuta la construirea socialismului”.

E aci mai mult decît o glumă. E o polemică invernată, politică și estetică. „Cetețeanul grav”, invocînd sancțiile construcției și patosul muncii, caută să împiedice să scrie care înveștă în fenomenele opuse socialismului. În căutarea clienților în lagărul aparatorilor socialismului, caută naiv și pe care să-i convingă că autorii, satirizînd burocrăția „Hercules”-ului (nu este, ma rog, Hercules o instituție care facea pe regiulm socialist?) ar a-laca însăși principiile și oriundirea socialistă. De fapt însă, satirici sovietici tocmai că atacau un fenomen vrăjmas socialismului: cui îi folosea satirizarea burocratismului, a lipsei de vigilență, a eroarelor care se petreceau în unele sectoare ale vieții (de pildă episoadele de la studiul cinematografic), a mecanicismului și mîrgînirii (colecția de „ștampile”)? Folosea ca mai mult construcției socialiste să împiedice să scrie care înveștă în fenomenele opuse socialismului: cui îi folosea satirizarea burocratismului, a lipsei de vigilență, a eroarelor care se petreceau în unele sectoare ale vieții (de pildă episoadele de la studiul cinematografic), a mecanicismului și mîrgînirii (colecția de „ștampile”)?

S-a dovedit pînă la urmă bună, și cînd escroci au dispărut, centrul a rămas și a început să obțină bun rezultate. Nu, nu asigurarea unei existențe imbelugate îl atragea atât, ci mijlocul de a străluci, de a fi atotpuernic și admirat de toată lumea datorită banului. Să ne întîm în jurul nostru și vom vedea că infrîngerea marelui combinador cuprinde un mare adevăr: mai există unii speculanți, delapidatori, escroci, etc. înca neprimi, unii mai beneficiază — pînă să fie demasați, sîrșiți și să face simțită în roman. Să începem cu sîrșitul, „12 scaune”, încheindu-se de fapt cu momentul cînd beregata „marelui combinador” e tăiată de complicele sau, avea un final tragic; necesitatea, ideea infrîngerii escrocului, se manifesta pe ocolite, prin episoade aparent intim-plătitoare. Forțele declanșate de „marele combinador” în complicele sau îl ucisera: lacomia și bestialitatea de exploatare trezise în Vorobianinov un fătuc ca „escrocul voios” să moară înainte de a vedea sîrșitul strădanilor sale, comora din cel de al 12-lea scaun. E aci o dezvoltare logică a caracterului lui Vorobianinov, dar se putea să înlîmpa ca și să nu reușească să-și omorî complicele. Tot o înlîmpare poate fi considerat faptul că un portar găsisse comora, chiar dacă faptul că era un portar cinstit, ca a predat-o, că din fondurile rezultate s-a cînd un mare club, exprima, sau mai curînd sugerează mersul firească al lucrurilor în noua societate: comora se întoarce în folosul aceluia din a căror muncă fusese strînsă.

Oricine a citit „12 scaune” va păși pe nerăsuțate la „Vitelul de aur”, sigur că are de a face cu o carte la fel de amuzantă, cu aceeași ratie masivă de ris — și nu se va înșela. În librăriile noastre, cele două romane satirice ale lui Ilf și Petrov au apărut legate printr-o banderolă comună. E însă vorba aici nu numai de o banderolă și de un calcul comercial, ci de o a-dinca unitate literară, de o intimă comunitate de trăsături. Într-o cronică precedentă din „Veac nou” se arată că „12 scaune” e întemeiat pe tradițiile romanului satiric, de tip picaresec, alcătuit din episoade separate, legate între ele prin un personaj sau grup de personaje, prin ideea povestii și a operei. E interesant că și „Gargantua” și „Don Quijote” sau și „Blackwick” ori „Tartarin”, și multe alte opere ale genului au apărut în serie, în volume separate, despartite prin ane de muncă. „Vitelul de aur” poate fi și el considerat o urmare a celor „12 scaune”, fără vreo scădere a forței risului și satirei, dar cu o diferență marcantă: în timp ce continuările u-nora dintre romanele satirice citate mai sus au fost despartite prin zece sau mai mulți ani de începutul lor, cele două romane ale lui Ilf și Petrov sînt despartite de un interval mult mai mare: 3 ani. Într-adevăr, trei ani perioada de timp mult mai mare decît zece sau douăzeci de ani de evoluție spontană și relativ lentă. Aceasta diferență se va face simțită în roman.

Să începem cu sîrșitul, „12 scaune”, încheindu-se de fapt cu momentul cînd beregata „marelui combinador” e tăiată de complicele sau, avea un final tragic; necesitatea, ideea infrîngerii escrocului, se manifesta pe ocolite, prin episoade aparent intim-plătitoare. Forțele declanșate de „marele combinador” în complicele sau îl ucisera: lacomia și bestialitatea de exploatare trezise în Vorobianinov un fătuc ca „escrocul voios” să moară înainte de a vedea sîrșitul strădanilor sale, comora din cel de al 12-lea scaun. E aci o dezvoltare logică a caracterului lui Vorobianinov, dar se putea să înlîmpa ca și să nu reușească să-și omorî complicele. Tot o înlîmpare poate fi considerat faptul că un portar găsisse comora, chiar dacă faptul că era un portar cinstit, ca a predat-o, că din fondurile rezultate s-a cînd un mare club, exprima, sau mai curînd sugerează mersul firească al lucrurilor în noua societate: comora se întoarce în folosul aceluia din a căror muncă fusese strînsă.

Mai e însă și o nuanță artistică, de loc lipsită de însemnătate: implicațiile tragice ale unui roman comic-satiric nu ies atît de fălș la iveală; moartea lui Bender aducea o notă puțin forțată într-un roman care, captiv după capitol, era întovărit de zîmbetul și risul cititorului.

În „Vitelul de aur”, infrîngerea marelui combinador al combinărilor e mult mai categorică (și am zice, mai veche) decît în „12 scaune”, unde el reușește, Ostag Bender izbutese să pună mina pe „Vitelul de aur”, pe averea agnoscită de nepmanul Koreiko din speculații și hoții. Idolul a fost capturat, dar e un idol mort. Vitelul de aur nu mai folosește la nimic. În oriundirea nouă în formație, nici chiar un tip ingenios ca marele combinador nu mai are ce face cu milioanele: nu numai că la fiecare pas ar trebui să justifice de unde le are, dar, mai grav, oamenii care dau tonul în noua societate, constructorii socialismului, tinereții, fata de care se simțise atras, loci aceștia au acum alte criterii de apreciere a valorii oamenilor, decît banul. Desigur, există oarecare exagerare simbolică în faptul că Bender nu are ce face cu banii — chiar dacă nu putea să-și cumpe un palat sau un automobil sau cămăra la hotel (nici prin mituire)?, el ar fi putut trage unele foloase de pe urma mîntuitorului vitel de aur. Dar aci, mult mai important, e adevărul psihologic: marele combinador nu vroia ca prin bani să-și asigure o existență îndestulată și sigură. Dacă asta ar fi vrut, e sigur că ar fi putut — și știa că ar fi putut — face asta printr-o muncă cinstită: avea talent, forța de muncă și posibilitățile nelimitate, iar munca i-ar fi fost mai ușoară decît înveștă cheluirea de forțe pe care lo cerea urmărirea „vitelului de aur”. O singură pildă: ideea lui de a înființa un centru de colectare a coanților — centru talionat merit să acopere activitatea grupului său —

III și Petrov. — „Vitelul de aur”, Cartea Rusă, 1957.

Emil Suter

Recital Oleinicko

Numele tinerei soprane sovietice Galina Oleinicko s-a impus lumii artistice europene anul acesta, cînd, prezentîndu-se la concursul de canto de la Toulouse, a obținut marea premiu francez. Săptămîna trecută publicul bucurestean a admirat-o în cadrul a două spectacole pe scena Teatrului de Operă și Balet și în recitalul de la Ateneu.

Galina Oleinicko este o cîntăreață în plină ascensiune. Face totul cu o rădăz ușurință, dispunînd de un „instrument” natural bine dotat. Soprana lirică, cu posibilități largi spre coloratură, Galina

Viorel Cosma

T. Ikorodumov

Fereastră în noaptea

Leonid Poleșuk:

Schițe la Simfonia VII de Șostakovici

Speranța

Meditația

Durerea

A. Levușkin

Gioconda

Gioconda! Ci poate că sînt dintre-acei Ce-n taină visează la tine, chiar dacă, De-aproape vînd a privi ochii tăi Vaporu-mi pe aprige mari va să treacă...

Ah, ochii tăi, taina, odată doar piard-o! Deși audea durată-a de-a-juns, Eu nu pot să plec... Nu mă-ndur... Ce-ai ascuns De noi, și de meșterul tău, Leonardo?

În romînește de Nina Cassian

Un film de dragoste

Dațe și Martin, tinerii eroi ai filmului leton „Cicatricea”, a căror poveste de dragoste parcurge o lungă perioadă anterioară revoluției din 1905, mi-au amintit pînă la un punct de Tania și Pavel Korceaghia, personaje lui N. Ostrovski.

Dațe este fiica unui bogat negustor, claustrată în rigidele convenții ale familiei burghize. Temperament romantic, fecundată și de lecturile unor poezi revoluționari, Dațe ar fi predestinată să-și ucidă visurile și chemarea pentru teatru, industria „partidă onorabilă” fie cu bătrînul intr-oșu, Matheus Svikke, fie cu unul dintre funcționarii superiori ai acestuia, medicul inginer Albert.

Prietenia cu tînărul student revoluționar Martin, fiul unui padurar, prietenie care se dezvoltă într-o dragoste puternică, determină o cotitură notabilă în destinul tinerei Dațe.

Condițiile sociale și umane deosebite ale celor doi tineri presupunau un deznoadament asemănător cu cel din „Așa s-a călît oclul”. Dar visătoarea Dațe nu devăluie neabătute resurse de energie morale. Sub impulsul dragostei, ea are curajul să se smulgă din ineria vieții burghize și să-și unească destinul cu cel al lui Martin, în momentul cînd acesta, arestat în timpul unei ciocniri dintre muncitorii greviști și poliția țaristă, va lua calea aspră a deportării. Prin urmare, aceași idilă, ca în romanul lui Ostrovski, dar alt deznoadament.

Acesta este în rezumat subiectul filmului care ar aparține la prima vreme, dramei romantico-psihologice. În realitate, însă, „Cicatricea” afirmă tendința deosebit de interesantă de a introduce un nou conținut în tradiționalele tipare ale filmului istoric.

Cadrul istoric al filmului ofereă el

insuși substanța unei epoei cinematografice. Acțiunea, bogată în întimplări ce se petrec pe mai multe planuri, reconstituie destul de sugestiv tabloul atmosferei revoluționare din Letonia țaristă, în preajma anului revoluționar 1905. Prin personaje sale, de proveniențe sociale foarte diferite și cu evidente semnificații simbolice, prin cîteva momente cu accentuat caracter documentar (activitatea cercurilor socialiste camuflulate sub forma unor asociații culturale sau luptele muncitorilor greviști) drama romantică se simplifică în epopeea unui fragment din istoria poporului leton.

Evenimentele istorice sînt folosite însă doar ca decor de fundal, primul plan fiind ocupat de atmosfera idilică romantică. A dispărut oare, în felul acesta, patosul epoei? A dispărut cel mult uitorul monumentalism al formelor exterioare și al colosalelor figurări de masă, care galvaniza un nou tip de monumental, pe care l-au numi — fără a specula un paradox, ci încercînd încă să exprim o realitate dialectică — monumentalul simplificații.

De la fabulosul exterior, epopeea cinematografică s-a apropiat acum de om, explorîndu-i stările sufletești, mobilurile interioare care l-au făcut un participant activ al istoriei. Monumentalul a dobîndit astfel un conținut, o dimensiune interioară.

„Cicatricea” și-a propus și, în parte, a realizat un astfel de epos cinematografic.

Păstrînd în centrul și o patetică poveste de dragoste, acțiunea și personajele conturează tabloul larg al unui fragment din dramatica istorie a poporului leton.

„Fintina din Palatul Baccisari” de Vlasov și „Cîntecul pri-vighetorii” de Koss Anatolski (admira-bil interpretate de Galina Oleinicko) ne-au dezvoltat lucrări de demne de a figura în orice moment într-un recital de canto pretențios. Intocmai ca la Zora Doluhonova, repertoriul rus și sovietic (din care am reținut în special „Cîntecul de leagăn” de Ceikovski și aria fetei de zăpădă din opera cu același nume de Rimski-Korsakov) ocupă un loc important ca greutate artistică în interpretarea Galinei Oleinicko.

O gamă largă de posibilități vocale ne-a dezvoltat mai ales partea doua a recitalului, „Ave-Maria” de Bach-Gounod ne-a transmis puritatea de sentiment copleșitor a compozitorului, „Dimineața” de Bizet ne-a adus exuberanța temperamentalului sudic, „Cîntecul lui Solveig” de Grieg liniștea și melancolia nordică, iar cavatina Rosinei din opera „Bărbierul din Sevilla” de Rossini ironia, umorul și inteligența scilicitoarea a interpretului.

Galina Oleinicko a câștigat simpatia unanimă a publicului Capitalei și o dorim cit mai des în mijlocul nostru, întrucît numele ei va fi așezat alături de marii cîntăreți sovietici care ne-au vizitat fără în ultimii ani.

Viorel Cosma

T. Ikorodumov

Fereastră în noaptea

prof. univ. Gh. Ștefan

Sergiu Fărășan

T. Ikorodumov

Fereastră în noaptea

